

TESAB SOHBET

Enerji Sektöründe Deęişen Dinamikler: «Rekabet ve Enerji Verimliliği»

04.05.2023

I.Kısım

Rekabet Hukuku'nun Kapsamı

4054 Sayılı Kanun

- **Anayasal Dayanak ve Rekabet Kavramı**

1982 Anayasası'nın 167. maddesi «Devlet; para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri almak ve piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek ile mükelleftir.»

- **4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (1994)**

- Amaç: mal ve hizmet piyasalarındaki rekabetin sağlanması
- Kapsam: Türkiye'deki tüm mal ve hizmet piyasaları

Temel Düzenleme ve Kavramlar

Rekabete Aykırı
Anlaşmalar
(Madde 4)

Muafiyet Sistemi
(Madde 5)

Hakim Durumun
Kötüye Kullanılması
(Madde 6)

Birleşme ve
Devralmalar
(Madde 7)

İlgili Ürün/Hizmet Pazarı

Teşebbüsler arasındaki rekabetin sınırlarını tespit etmekte kullanılan bir araç olup; temel amacı, incelenen teşebbüslerin karşı karşıya kaldıkları rekabet koşullarının belirlenmesidir.

Tüketicinin gözünde

- özellikleri,
- fiyatı,
- kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan, ikame edilebilir görülen mal veya hizmetlerden oluşan pazara ilgili ürün pazarı denmektedir.

İlgili Coğrafi Pazar

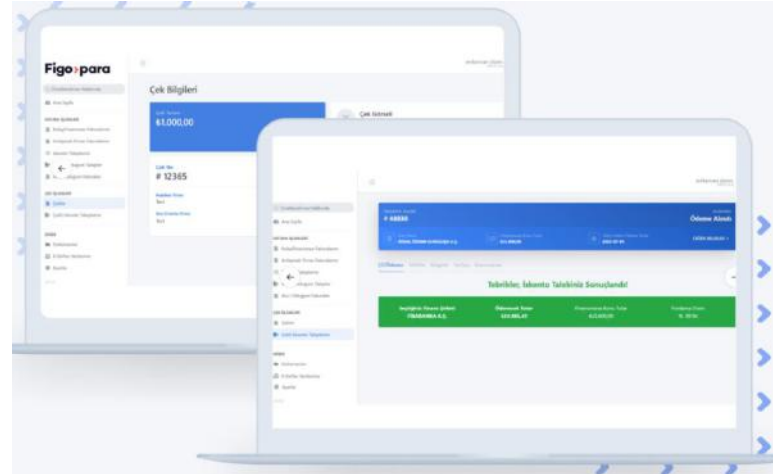
Teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir.

Temel Kavramlar - İlgili Pazar

Faktoring hizmetlerine aracılık hizmeti pazarı

Faktoring hizmetleri için platform hizmetleri pazarı

Faktoring pazarı

Rekabeti Kısıtlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar

- Teşebbüsler, herhangi bir şekil şartı olmaksızın aralarında yapacakları anlaşmalarla veya uyumlu davranışlarla rekabeti sınırlayabilmektedir.

4. madde: «Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.»

Anlaşma

- Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu hükümlerine göre bir anlaşma
- aranmamaktadır. **Şekil şartı bulunmamaktadır.**
- Karşılıklı irade gösteren her türlü belge, not, iletişim yeterlidir.

Uyumlu Eylem

- Teşebbüsler arasında bağlantı, haber ya da bilgi akışını takip eden, bilinçli olarak paralel hale getirilmiş rekabeti sınırlayıcı davranışlar

Karteller

Kartel: Rakipler arasında gerekleŒen fiyat tespiti, pazar paylaŒımı, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danıŒıklı hareket edilmesi gibi rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemlerdir.

En ciddi rekabet hukuku ihlali türüdür. En yüksek idari para cezalarını içerir.

Karteller - İşgücü Piyasaları

Önaraştırmada elde edilen bilgi, belge ve yapılan tespitleri 01.04.2021 tarihli toplantısında müzakere eden Rekabet Kurulu, 32 teşebbüs hakkında işgücü piyasasına yönelik centilmenlik anlaşmaları nedeniyle soruşturma açılmasına karar verdi.

Soruşturulan teşebbüslerden bazı örnekler:

- Trendyol, Yemek Sepeti, Sahibinden, Getir, Çiçeksepeti
- Burger King, McDonalds, Dominos
- 41 29 Medya, Mynet, Noktacom
- Peak, Zeplin, Koçsistem, Veripark
- Migros

Kaynakça: <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/isgucu-piyasasına-yonelik-centilmenlik-a-d8bc3379bea1eb11812e00505694b4c6>

21.04.2022 tarihli toplantısında Rekabet Kurulu İşgücü piyasasında centilmenlik anlaşmaları yapılması suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği iddiası ile soruşturma açılmasına karar verdi.

Soruşturulan teşebbüsler:

- Etiya Bilgi Teknolojileri Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş.,
- Pia Bilişim Hizmetleri A.Ş., İnnova Bilişim Çözümleri A.Ş.,
- NETAŞ Telekomünikasyon A.Ş.,
- MAGİS Teknoloji A.Ş., Kafein Yazılım Hizmetleri Tic. A.Ş.
- RDC Partner Bilişim Danışmanlık ve Teknoloji Hizmetleri A.Ş.

<https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/etiya-bilgi-teknolojileri-yazilim-sanayi-80c5fac49ccfec11a22000505685ee05>

Karteller - İşgücü Piyasaları

Çalışan Ayartmama Anlaşmaları

- Çalışan ayartmama anlaşmaları, bir teşebbüsün bir başka teşebbüsün çalışanlarına iş teklif etmemesine veya bu çalışanları işe almamasına ilişkin olarak, doğrudan veya dolaylı şekilde yapılan anlaşmalardır.

Çalışan ayartmama anlaşmaları yoluyla, işverenler çalışanları iş fırsatlarından mahrum bırakıp maaşlarını arttırmaktan ve çalışma koşullarını iyileştirmekten imtina edebileceğinden, **alım karteli olarak** değerlendirilmektedir.

Maaş Tespiti Anlaşmaları

Doğrudan veya dolaylı olarak, çalışanlara ödenecek ücretlerin ve/veya sağlanacak diğer her türlü mali hakkın, belirli bir seviyede yahut belirli bir aralık içerisinde tespit edilmesine ilişkin olarak teşebbüsler arasında yapılan anlaşmalardır.

- Maaş veya çalışma koşullarının tespiti anlaşmaları, **kartelin bir türü olan** fiyat tespiti anlaşmaları ile eş değer görülür ve amaç bakımından ihlal olarak değerlendirilir.

Bilgi Değişimi

- Rakiplerin pazardaki davranışlarının öngörülemezliğini ortadan kaldıran her türlü bilginin doğrudan ya da dolaylı değişimi yasaktır.
- Rekabete duyarlı bilgilerin değişimi teşebbüsler arasında herhangi bir anlaş olmasa dahi ihlaldir.

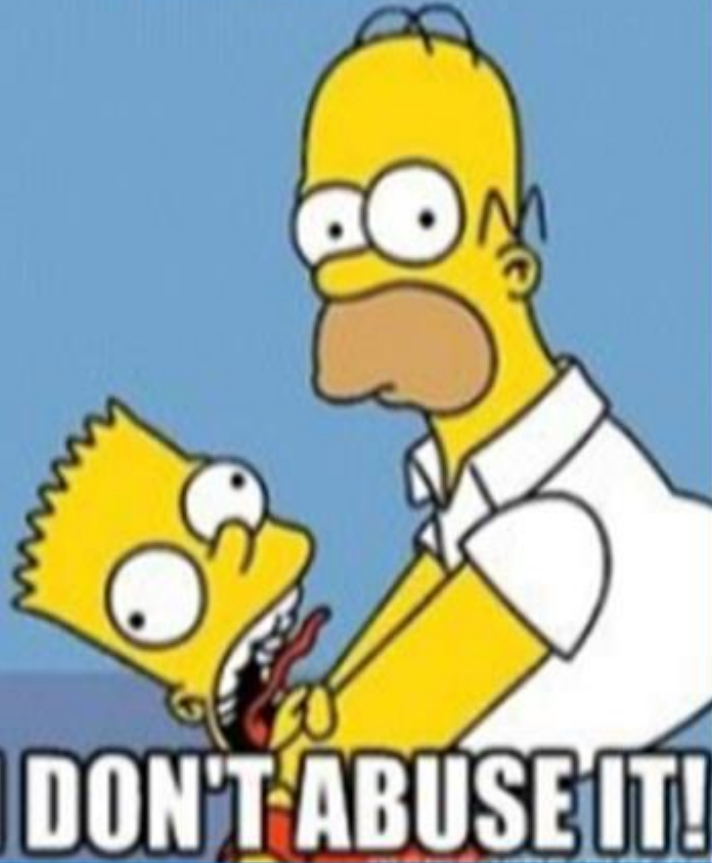
- Rakiplerin pazardaki hareketlerine ilişkin,
- Aleni olmayan ve başka yerden elde edilemeyen,
- Rekabeti kısıtlamaya elverişli nitelikte,
- Genelde ticari sır niteliğinde, hassas pazar ve rakip verileri.

- Özellikle fiyat, arz miktarı, satış stratejisi, maliyet gibi stratejik verilere ilişkin bilgiler içeren iletişimler **tek taraflı olarak sunulduğunda dahi** rekabet ihlali olarak ele alınabilecektir. Belirtilen nitelikte bir iletiyi alan teşebbüs, rekabeti sınırlayıcı bir uzlaşmanın tarafı olmayacağını derhal ve açıkça karşı tarafa bildirmediği sürece uzlaşmaya zımnen irade göstermiş sayılmaktadır. Zira rakiplerinden, değinilen unsurları taşıyan bir ileti alan teşebbüsün, sözü edilen bilgileri kendi ticari politikalarında dikkate almamasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir.

**MAYBE I DO HOLD A DOMINANT
POSITION**

BUT I DON'T ABUSE IT!

ERDEM
&
ERDEM

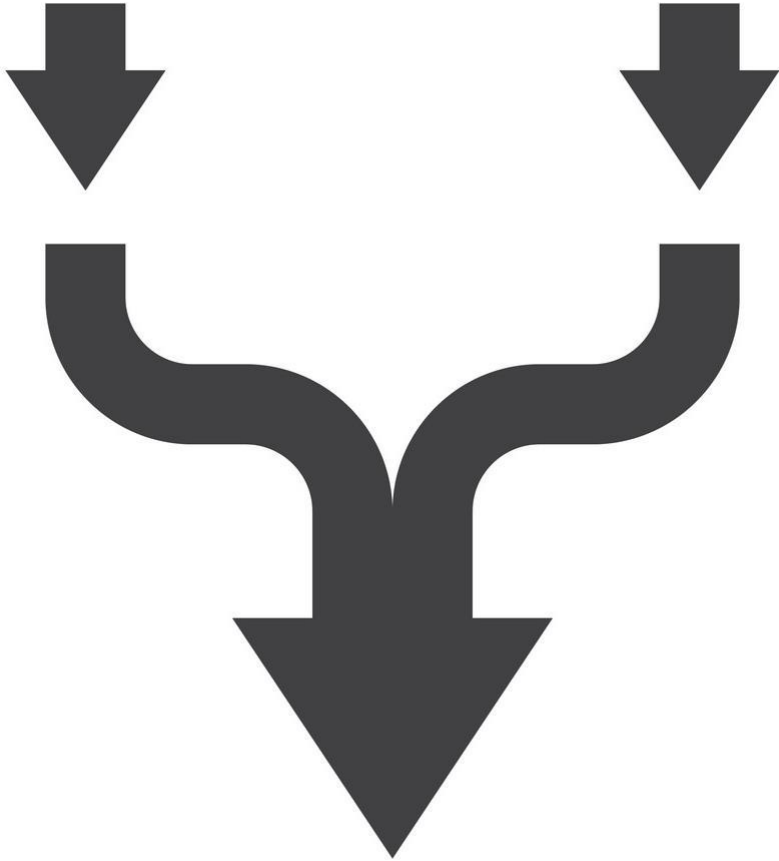
**Hakim Durumun
Kötüye
Kullanılması**

Hakim Durumun Kötüye Kullanılması

- Madde 6: «Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır.»
- Hakim durum: Belirli bir piyasadaki bir teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi **ekonomik parametreleri belirleyebilme gücüne sahip olmasıdır**. Hakim durumda olmak yasak değil, hakim durumu çeşitli şekillerde kötüye kullanmak yasaktır.
- Kötüye kullanma halleri özellikle şunlardır:
 - Ayrımcılık
 - Anlaşma yapmanın reddi
 - İndirim sistemleri
 - Bağlama
 - Yıkıcı fiyat
 - Aşırı fiyat uygulaması

Figopara'nın faaliyet gösterdiği pazarın Factoring hizmetleri için platform hizmetleri pazarı olarak tanımlanması halinde, hakim durumda değerlendirilmesi mümkündür.

Birleşme & Devralmalar

Birleşme veya Devralma

- Md. 7- «Bir ya da birden fazla teşebbüsün başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır.»

Başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere ülkenin bütününde yahut bir kısmında etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran birleşme veya devralmalara izin verilmez.

Birleşme veya Devralma Sayılan Haller

Kontrolde değişiklik yaratacak şekilde;

- a) İki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi ya da
- b) Bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle veya diğer bir yolla bir ya da daha fazla teşebbüs veya halihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması birleşme devralma sayılan hallerdir.

Bildirim Eşikleri

Bir birleşme veya devralma işleminde;

- a) İşlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının 750 milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı 250 milyon TL'yi veya
- b) Devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun 250 milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun 3 milyar TL'yi aşması halinde işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kurul'dan izin alınması zorunludur.

Rekabet Hukukuna Aykırılık Yaptırımları

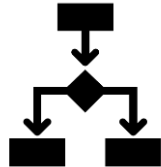
İdari Para
Cezaları

Geçersizlik

Özel Hukuk
Tazminat
Talepleri

Yapısal Tedbirler

Ceza Yönetmeliği:

- Bir önceki yıl cirosunun **karteller için** yüzde iki ile yüzde dört,
- **Diğer ihlaller** için ise binde beşi ile yüzde üçü arasında temel para cezası hesaplanır.

Ağırlaştırıcı Unsurlar:

- Temel para cezası, 1 yıldan uzun, 5 yıldan kısa süren ihlallerde yarısı oranında,
- 5 yıldan uzun süreli ihlallerde ise bir katı oranında arttırılır.

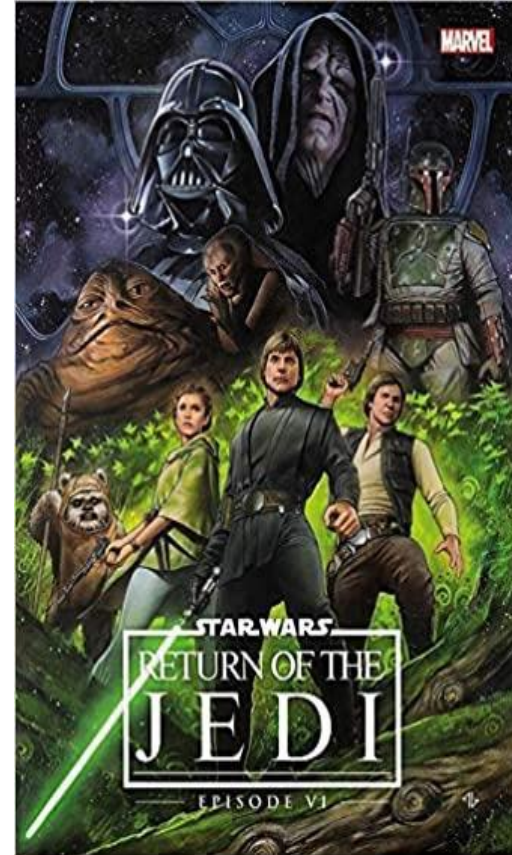

II. Kısım

Enerji Sektöründe Rekabet Hukuku Uygulamaları

Düzenleme İhtiyacının Kaynağı

- Doğal tekel kavramı çerçevesinde yaşanan tartışmalar
- Şebekelerin düzenlenmesinde sektörel regülasyon v.s. rekabet hukuku
 - EPDK ve Rekabet Kurumu arasındaki protokol
 - BTK&RK İşbirliği Protokolü
- Son dönemlerdeki yoğun mesai enerji sektörü;
 - 2013 yılına kadar dağıtım özelleştirmeleri; Ben de varım
 - 2013-2015 dönemi; bekle gör dönemi;
 - 2015 Elektrik Sektör araştırması
 - 2016 ve sonrası; Yeni dönem; Enerjisa, CK ve Bereket Enerji kararları
 - Rekabet Kurumu yeni sektör araştırması 2019
- Yeni Dönem; Artan fiyatlar ve Rekabet Kurumu
 - Perakende kararları; birlikte fiyat artırımını
 - Piyasanın şeffaflığı ve büyük risk; WhatsApp
 - Return of the Jedi; e-pazaryerleri/ödeme hizmetleri ve daha fazlası

Enerji Piyasası Mevzuatı

Elektrik

4628 sayılı Kanun (2001)

6446 sayılı Kanun (2013)

Sayırsız ikincil düzenleme ve EPDK kararı

Doğalgaz

4646 sayılı Kanun (2001)

Uzun süredir tartışılan taslak

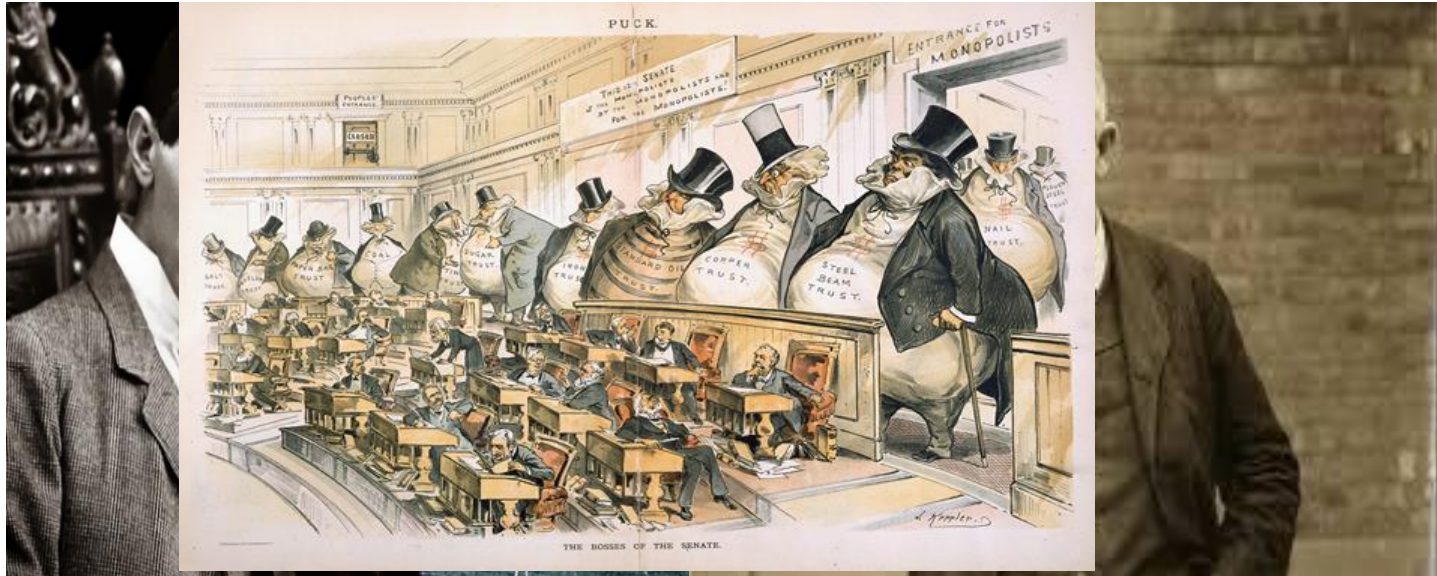
Akaryakıt

5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu (2003)

LPG

5307 sayılı Kanun (2005)

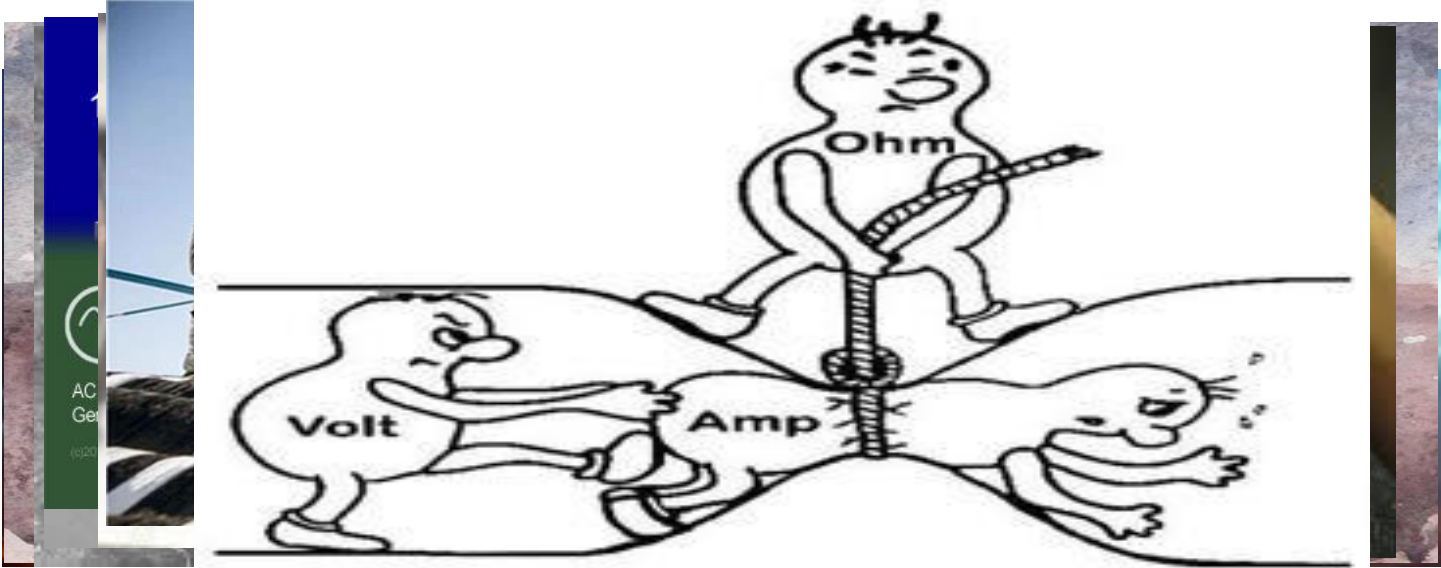
Tesla v.s. Edison; Bir Ürün olarak Elektrik

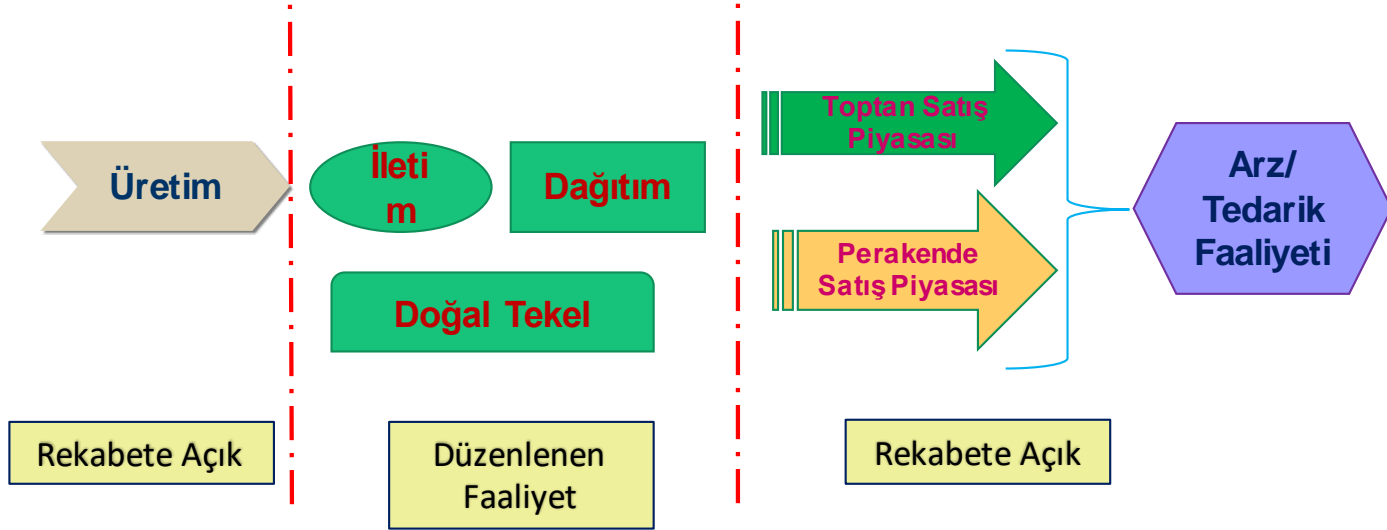
Elektrik Pazarının Özellikleri

Fiziki ve Ticari Akış

Elektrik Piyasasında Düzenlenen ve Rekabete Açık Faaliyetler

6446 sayılı Kanun

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, **rekabet ortamında** özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin yapılmasının sağlanmasıdır.

➤ **Madde 8/(2) TEİAŞ'ın görev ve yükümlülükleri** şunlardır:

a) Kurulması öngörülen yeni iletim tesisleri için iletim yatırım planı yapmak, yeni iletim tesislerini kurmak ve iletim sistemini elektrik enerjisi üretimi ve tedarikinde **rekabet ortamına uygun şekilde işletmek** ve gerektiğinde iletim sisteminde ikame ve kapasite artırımı yatırımı yapmak.

Elektrik Piyasasında Rekabet (devam)

6446 sayılı Kanun

➤ **Madde 9/2:** Dağıtım şirketi, lisansında belirtilen bölgedeki dağıtım sistemini elektrik enerjisi üretimi ve satışında rekabet ortamına uygun şekilde işletmek, bu tesisleri yenilemek, kapasite ikame ve artırım yatırımlarını yapmak, dağıtım sistemine bağlı ve/veya bağlanacak olan tüm dağıtım sistemi kullanıcılarına ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda eşit taraflar arasında ayırım gözetmeksizin hizmet sunmakla yükümlüdür.

➤ **Madde 10/7** Görevli tedarik şirketinin piyasada rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici etki doğuran davranış veya ilişkilerinin tespiti hâlinde ilgili tedarik şirketi, Kurulca öngörülecek tedbirlere uymakla yükümlüdür. Kurul, bu tedarik şirketinin yönetiminin yeniden yapılandırılması veya dağıtım şirketiyle sahiplik ya da kontrol ilişkisinin belli bir program dâhilinde kısıtlandırılmasını ya da sonlandırılmasını da içeren tedbirleri alır.

Elektrik Piyasasında Rekabet (III)

6446 sayılı Kanun

➤ **Madde 17/f (Değişik: 4/6/2016-6719/21 md.)** Son kaynak tedarik tarifesi: Serbest tüketici niteliğini haiz olduğu hâlde elektrik enerjisini, son kaynak tedarikçisi olarak yetkilendirilen **tedarik lisansı sahibi şirket dışında bir tedarikçiden temin etmeyen tüketicilerin rekabetçi piyasaya geçmesini teşvik edecek** ve son kaynak tedarikçisinin makul kâr etmesine imkân verecek düzeyde, yürürlükteki perakende satış tarifeleri ile piyasa fiyatları dikkate alınarak hazırlanır.

4646 sayılı Doğalgaz Kanunu

- Amaç; «rekabete dayalı esaslar çerçevesinde» (madde 1)
- Madde 7 dikkat çekici; başlık «*Rekabetin Korunması ve Geliştirilmesi, Bilgi Verme, Hesap Ayırışımı, Serbest Tüketicinin Belirlenmesi ve Sisteme Girişte İstisnai Haller*»

4646 sayılı Kanun

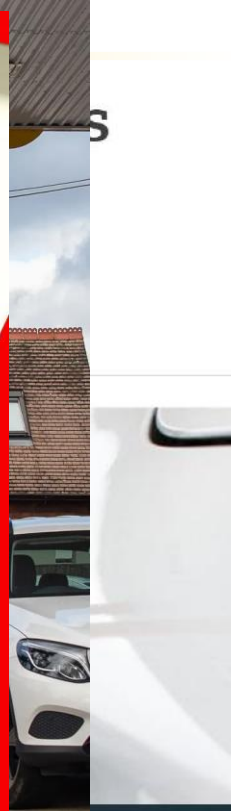
➤ Madde 7

«1) 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen rekabet özgürlüğü, hakim durumun kötüye kullanılmaması, birleşme ve devir almaya ilişkin hususlar, doğal gaz piyasasında faaliyet gösterecek tüzel kişilere de uygulanır.

2) Türkiye'deki üretim şirketleri hariç olmak kaydıyla hiçbir tüzel kişi, Kurumun cari yıla ait olarak belirlediği ulusal doğal gaz tüketim tahmininin yüzde yirmisinden fazlasını satamaz. Bu oran, kayıplar düşüldükten sonra kalan net ulusal tüketim miktarından şirketin doğrudan doğruya veya sermayesinin yarısından fazlası kendisine ait şirketler vasıtasıyla tükettiği gaz miktarı tenzil edilerek bulunur. Bu oranın aşılması halinde Kurum tarafından gerekli önlemler alınır.»

Akaryakıt Piyasasında Rekabet

UK
blow
50
Average
year
«Al
am
eyl
baş
aş
tes
il
olr
1
mi
t

Sektörel Düzenleme v.s. Rekabet Hukuku

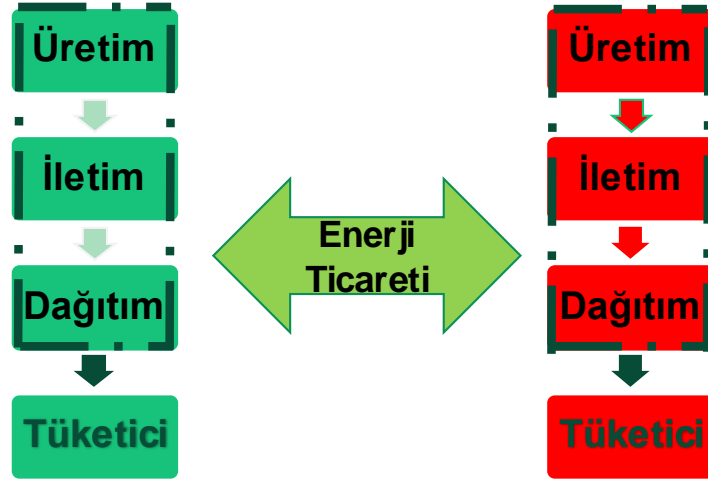
Özellik	Sektörel Düzenleme	Rekabet Hukuku
Bakış Açısı	<ul style="list-style-type: none">- Genellikle öncül (ex-ante), ileriye dönük (prospective)- Müdahaleye itimat- Genel inceleme ve uygulamalar- Geniş kapsamlı uygulamalar	<ul style="list-style-type: none">- Ardıl (ex-post), geriye dönük (retrospective)- Piyasa mekanizmasına itimat- Başvuru üzerine olay özelinde inceleme/ soruşturma - Daha dar kapsamlı
Amaç ve Odak	<ul style="list-style-type: none">- Rekabetçi olmayan Pazar yapısına karşı rekabetçi olmayan davranışların önüne geçerek rekabeti sağlama veya taklit etme,- Pazar aktörlerinin yapması gerekenlere odaklanma,- Sosyal olarak istenmeyen sonuçları engelleme (evrensel hizmet, tüketici hakları gibi sosyal politikalar),	<ul style="list-style-type: none">- (Pazar yapısını veri olarak) rekabetçi olmayan firma davranışlarına karşı, eylem ortaya çıktıktan sonra müdahale ederek etkin rekabeti sağlama,- Pazar aktörlerinin yapmaması gerekenlere odaklanma,

Sektörel Düzenleme v.s. Rekabet Hukuku (devam)

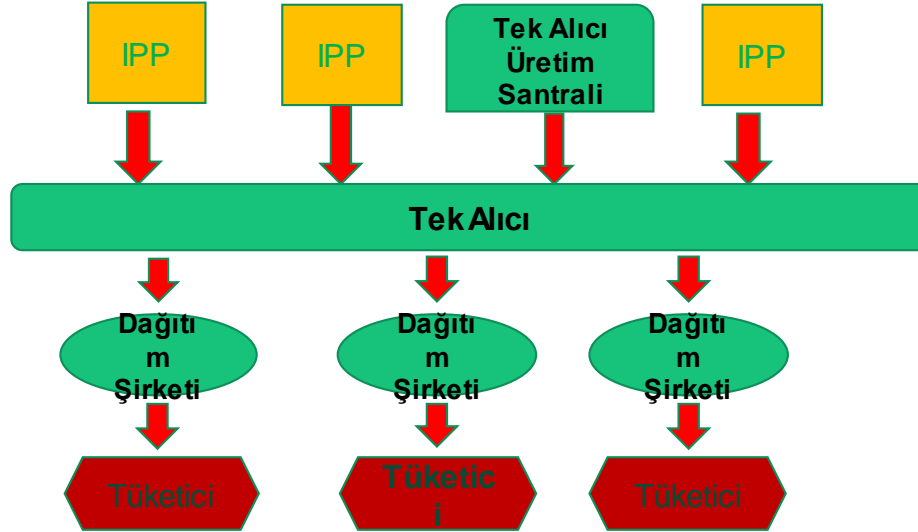
Özellik	Sektörel Düzenleme	Rekabet Hukuku
Öngörülen Tedbirler	<ul style="list-style-type: none">- Takip gerektiren, detaylı ve genellikle davranışsal yükümlülükler: erişim sağlama, ayrımcılık yapmama, fiyat kontrolleri gibi.	<ul style="list-style-type: none">- Belirli bir davranışa karşı ardıl yaptırımlar, yasaklama, idari para cezası gibi.
Başlıca Üstünlükleri	<ul style="list-style-type: none">- Sektöre özgü teknik bilgi ve beceri, (fiyat regülasyonu vb. konularda yetkinlik)- Daha hızlı prosedürler, belirlilik,- Sosyal amaçlarının da olması,	<ul style="list-style-type: none">- Bağımsızlık (regülasyon tuzağı, (regulatory capture) ihtimali daha az)- Tüm ekonomi çapında bilgi/beceri, (geniş perspektif)- Gereksiz müdahale riski daha az,

- ❖ Tüketicilerin Kendi Sağlayıcısını Seçebilme Serbestisi
- ❖ Ayrıştırma (Unbundling)
- ❖ 3. Şahısların Şebekeye Erişimi (Third Party Access-TPA)
- ❖ Özellikle dağıtım ve iletim şebekeleri açısından «zorunlu unsur kavramı»
- ❖ Sektörün rekabete açılması için izlenen yol; mevcut tekeli yapının ortadan kaldırılması, doğal tekel niteliği gösteren alanlar ile rekabete açılabilen alanların dikey olarak ayrıştırılması (iletim ve dağıtımın, üretim ve ticaretten ayrılması)

Model 1

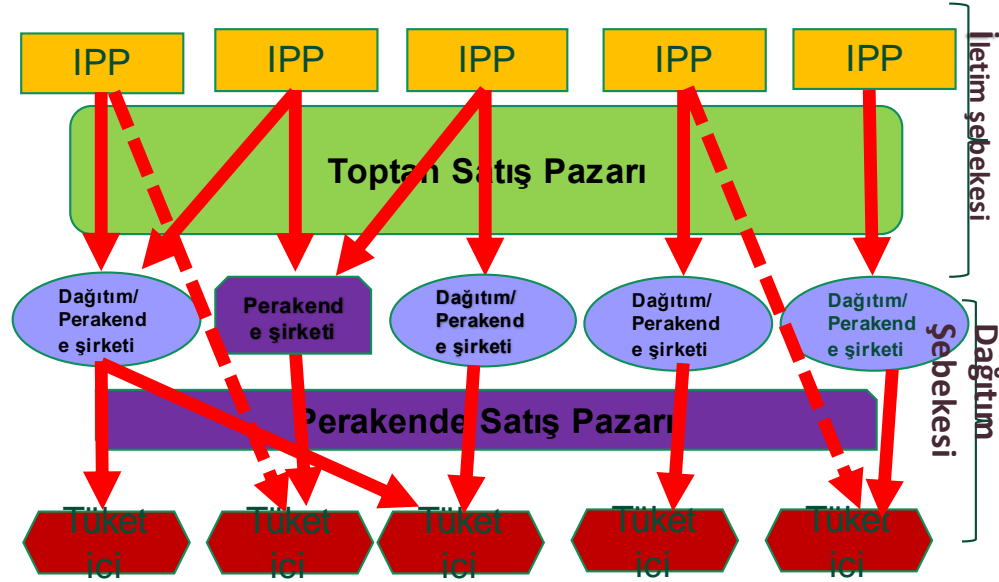
Model 2

Model 3

Model 4

Model 5-Mümkün Mü?

- Tük
- Kull
- Akıl
- Elek
- Birli

= 100% RATIONAL

= 100% FOCUSED ON
MONEY AS AN
INCENTIVE

**HOMO
ECONOMICUS**

III.Kısım

Enerji Verimliliği

Enerji Verimliliği Kavramı

Anayasa m. 56: Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu m.3: Binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesinin, endüstriyel işletmelerde ise üretim kalitesi ve miktarının düşüşüne yol açmadan enerji tüketiminin azaltılması

Enerji Tasarrufu: Kalite ve üretim miktarı gibi parametreler gözetilmeden, enerji tüketiminin azaltılması.

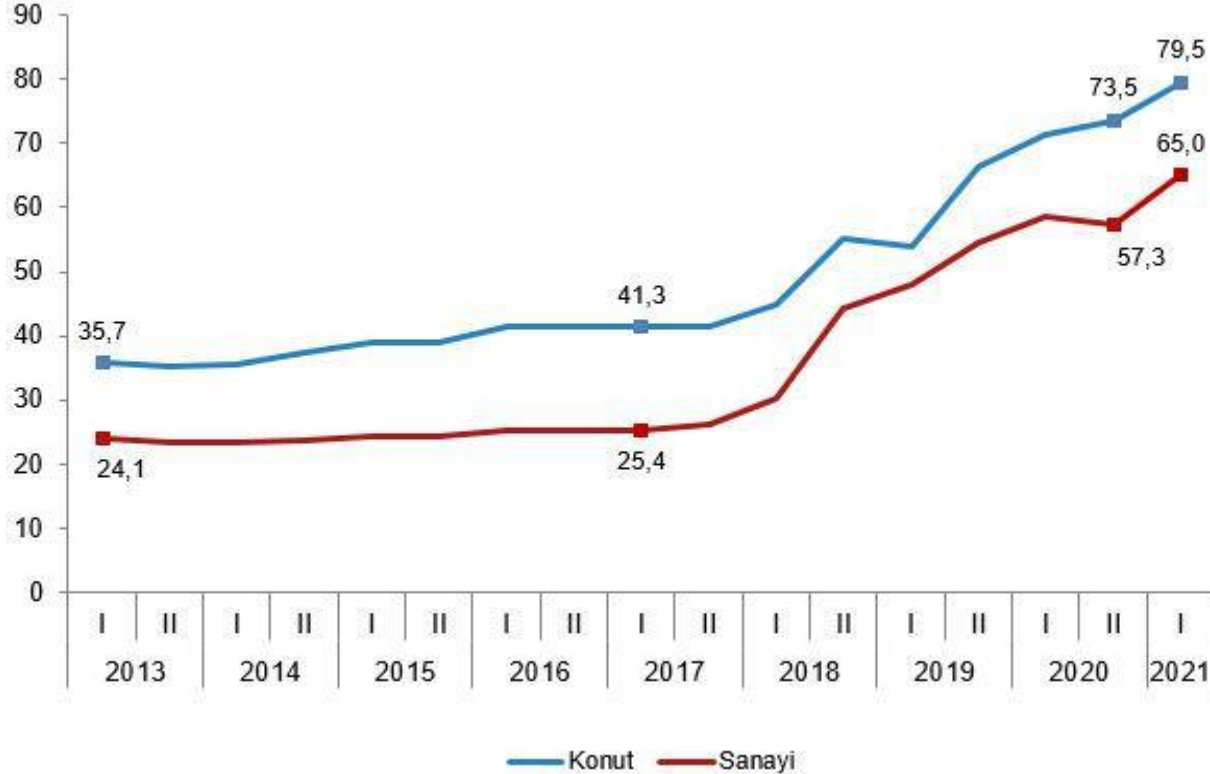
Daha az kullanma= Tasarruf,

Akıllı kullanma=Verimlilik

Neden Enerji Verimliliği

(Kuruş/kWh)

Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı

2017-2023

Ene

□ Ulu

Ana h

2023

❖ 202

milyo

❖ 202

❖ 203

❖ 201

Dolar

ilen enerji)

rak 23,9

bir azalma

lyar Dolar

ABD

Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı

7) Eylemin Kodu ve Adı **S7. Gönüllü Anlaşmaların İyileştirilmesi**

Amacı	Gönüllü Anlaşmalar teşvik yapısının iyileştirilerek uygulanmaya devam edilmesidir.
Yürütülecek Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none">• Gönüllü Anlaşma uygulama süreçlerinin iyileştirilmesi ve destek miktarının artırılması için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.• Destek kriterleri belirlenecek, enerji yoğunluklarının izlenmesi ve doğrulanması çalışmaları yürütülecektir.• Tüm anlaşmalar üç yıllık bir dönemi kapsayacak ve başlangıçta belirlenen tahminlerde önemli değişiklikler olduğu takdirde, anlaşma süresi içerisinde bir defaya mahsus olarak yeniden müzakere edilebilecektir.• Buna göre, gönüllü anlaşmaya katılan işletme öncelikle EVD'ler tarafından gerçekleştirilecek bir enerji etüdüne tabi olacaktır, etüt için finansal destek sunulacaktır.• Anlaşmalar teşvik için firmalar tarafından alınan enerji yönetimi aksiyonlarını ve üretimde enerji verimliliğinin artırılmasına odaklı etütleri esas alır. Desteğin uygulanmasında çeşitli sanayi teşvikleri, işletme denetimleri, karşılaştırmalı değerlendirmeler, izleme, bilgi sağlama ve mali teşvikler gibi diğer destek programlarından da faydalanabilir.
Çıktılar ve Göstergeler	Mevzuat düzenlemesi, her yıl imzalanacak gönüllü anlaşma sayısı, başarıyla tamamlanan gönüllü anlaşmalardan sağlanan enerji ve para tasarrufu
Sorumlu Kurum	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
İlgili Kurum/Kuruluş	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Endüstriyel İşletmeler, Sektör Birlikleri
Zaman Planı	2018 yılında mevzuat düzenlemesi yapılarak eylemin uygulamasına geçilecektir.

İyileştirilmesi

İçin

enerji
dır.

İyileştirilmesi ve

İyileştirilmesi

İyileştirilmesi olarak

İyileştirilmesi

İyileştirilmesi projelerinin

İyileştirilmesi da eylemin

5627 sayılı Kanun

□ **Amaç;** enerjinin etkin kullanılması, israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılması.

□ **Kapsam:** enerjinin üretim, iletim, dağıtım ve tüketim aşamalarında, **endüstriyel işletmelerde, binalarda, elektrik enerjisi üretim tesislerinde, iletim ve dağıtım şebekeleri ile ulaşımda, tarım ve hizmet sektörlerinde** enerji verimliliğinin artırılmasına ve desteklenmesine, toplum genelinde enerji bilincinin geliştirilmesine, yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmasına yönelik uygulanacak usûl ve esaslar

Temel Kavramlar (5627 sayılı Kanun m.3)

- ❑ **Enerji yoğunluğu:** Bir birim hasıla üretebilmek için tüketilen enerji miktarını
- ❑ **Enerji yöneticisi ve sertifikası:** Bu Kanun kapsamına giren endüstriyel işletmelerde ve binalarda enerji yönetimi ile ilgili faaliyetleri yerine getirmekle sorumlu ve enerji yöneticisi sertifikasına sahip kişi ile Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumlar veya enerji verimliliği danışmanlık şirketleri tarafından enerji yöneticileri için düzenlenen belgeyi,
- ❑ **Etüt:** Enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik imkânların ortaya çıkarılması için yapılan ve bilgi toplama, ölçüm, değerlendirme ve raporlama aşamalarından oluşan çalışmaları,
- ❑ **Uygulama anlaşması:** Etüt çalışmaları ile belirlenen önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla şirketlerin yaptıkları anlaşmayı,

Temel Kavramlar II

- ❑ **Enerji verimliliği hizmetleri:** Enerji verimliliği konusunda danışmanlık, eğitim, etüt ve uygulama hizmetlerini
- ❑ **Şirket:** Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar ile yaptıkları yetkilendirme anlaşması çerçevesinde, enerji verimliliği hizmetlerini yürütmek üzere yetki belgesi verilen enerji verimliliği danışmanlık şirketlerini,
- ❑ **Enerji yönetimi:** Enerji kaynaklarının ve enerjinin verimli kullanılmasını sağlamak üzere yürütülen eğitim, etüt, ölçüm, izleme, planlama ve uygulama faaliyetlerini,
- ❑ **Enerji kimlik belgesi:** Asgarî olarak binanın enerji ihtiyacı ve enerji tüketim sınıflandırması, yalıtım özellikleri ve ısıtma ve/veya soğutma sistemlerinin verimi ile ilgili bilgileri içeren belgeyi,
- ❑ **Geri ödeme süresi:** Endüstriyel işletmelerin mevcut sistemlerinde enerji verimliliğinin artırılması amacıyla hazırladıkları veya şirketlere hazırlattıkları projelerde ihtiyaç duyulan yatırım harcamalarının projede öngörülen tasarruflarla geri kazanılmasını sağlayan süreyi,

Enerji Performans Sözleşmeleri(EPS)

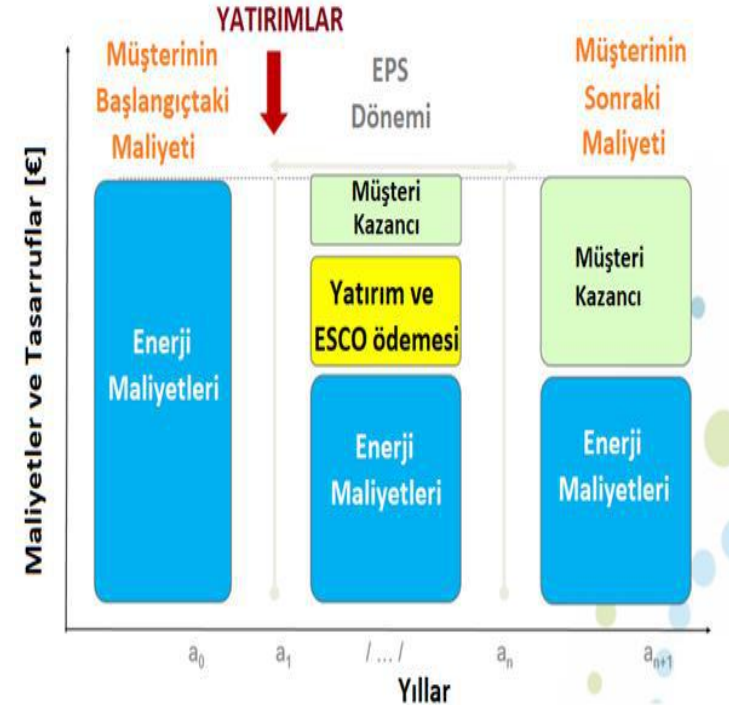
- ❑ **Enerji performans sözleşmesi:** Uygulama projesi sonrasında sağlanacak enerji tasarruflarının garanti edilmesi ve yapılan harcamaların uygulama sonucu oluşacak tasarruflarla ödenmesi esasına dayanan sözleşmeyi,
- ❑ **Endüstriyel işletme:** Elektrik üretim faaliyeti gösteren lisans sahibi tüzel kişiler dışındaki yıllık toplam enerji tüketimleri bin TEP (Ton Eşdeğer Petrol) ve üzeri olan, ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeleri,
- ❑ **Geri ödeme süresi:** Endüstriyel işletmelerin mevcut sistemlerinde enerji verimliliğinin artırılması amacıyla hazırladıkları veya şirketlere hazırlattıkları projelerde ihtiyaç duyulan yatırım harcamalarının projede öngörülen tasarruflarla geri kazanılmasını sağlayan süreyi,
- ❑ **Uygulama anlaşması:** Etüt çalışmaları ile belirlenen önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla şirketlerin yaptıkları anlaşmayı,
- ❑ **Uygulama raporu:** Proje uygulamasının tamamlanmasından sonra hazırlanan ve uygulama öncesi ve sonrası bilgi ve görüntüleri ihtiva eden raporu,

Enerji Performans Sözleşmelerinin Gelişimi-ESCO

Energy Service Company (Esco) Nedir?

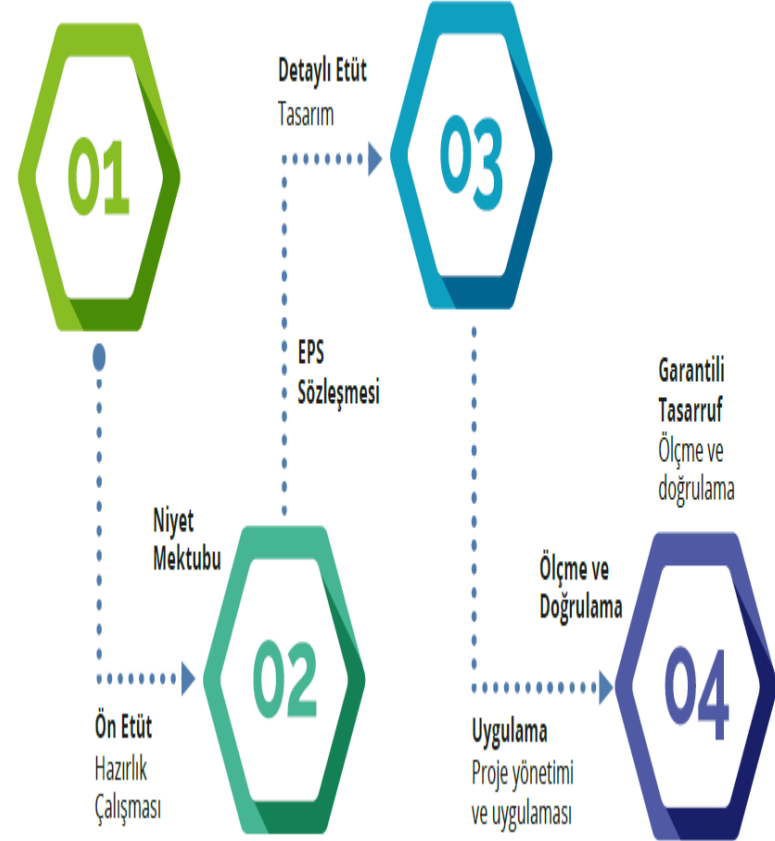
1980'li Yılların İlk Yarısı, elektrik şirketlerine enerji tasarrufu hizmetleri sağlamak için personel ve sistem temini amacıyla ESCO'lar kuruldu.

İşletmelerde enerjinin daha verimli kullanılmasını sağlamak için, enerji tasarrufu projelerini tasarlayan ve uygulamasını gerçekleştiren, sağlanacak enerji tasarruf performansını garanti eden, projelerin uygulanması için gerekli olan finansmanı sağlayan/sağlanmasına aracılık eden ve gerektiğinde enerjinin tedarik edilmesini sağlayan ve uyguladığı projelerle ilgili risk yönetimini gerçekleştiren mühendislik firması.

ESCO Modelinin Unsurları

- ❑ Proje finansmanı dış kaynak tarafından sağlanır
- ❑ ESCO bütün süreçleri kendisi yönetir, yani proje anahtar teslimi şeklinde uygulanır
- ❑ Projenin performans garantisini ESCO üstlenir
- ❑ Kullanılan finansmanın geri ödemesi sağlanan tasarrufla yapılır
- ❑ Enerji verimliliği en az %20 artar
- ❑ Enerji maliyetleri azalır
- ❑ Enerji tüketen tesisler yenilenmiş olur
- ❑ İşletmenin rekabet gücü artar
- ❑ Risk yönetimini ESCO üstlenir
- ❑ Sera gazı emisyonları ve karbon ayak izi azalır
- ❑ İşletme için minimum risk vardır

EPS'lerin Tarihsel Gelişimi

1980'li Yılların İlk Yarısı, elektrik şirketlerine enerji tasarrufu hizmetleri sağlamak için personel ve sistem temini amacıyla ESCO'lar kuruldu

1985 – 1993, büyük sanayi müşterilerine ve kurumsal müşterilere ESCO'ların finanse ettiği anahtar teslim projeler yapıldı

1994 sonrası, EPS'lerin başarısı kanıtlandı. Uluslararası Performans Ölçüm ve Doğrulama Protokolü yürürlüğe girdi. EPS projelerine finansman sağlamak kolaylaştı.

EPS'nin Genel Yapısı

- EPS, enerji verimliliği yatırımları ile enerji maliyetlerindeki azalmaları kullanarak, projenin gerektirdiği sermayeyi sağlayan bir finansman modeli.
- Bu kapsamda etüt, teknik ölçümler ESCO tarafından yapılıyor. Riskler ESCO üzerinde.
- ESCO performans garantisi verir.
- EPS kapsamında, işletmeden bağımsız bir şirket enerji verimliliği ya da yenilenebilir enerji projeleri geliştirir, kurar ve finanse eder ya da finanse edecek üçüncü şahısların bulunmasını sağlar.
- Projenin işletme maliyeti ve yatırım için gereken para proje tarafından sağlanan enerji tasarruflarından ya da üretilen enerjiden elde edilen gelir ile karşılanır.
- EPS'de, ESCO'nun alacağı ücret gösterilen performansa bağlıdır ve performans ölçütleri enerjideki ve maliyetteki tasarruf seviyeleridir.
- ESCO performansına bağlı olarak gelir elde eder. Riski üstlenir.
- Bu anlamda iki tarafa borç yükleyen, bir rızai sözleşme. Anahtar teslim ve sui generis sözleşme

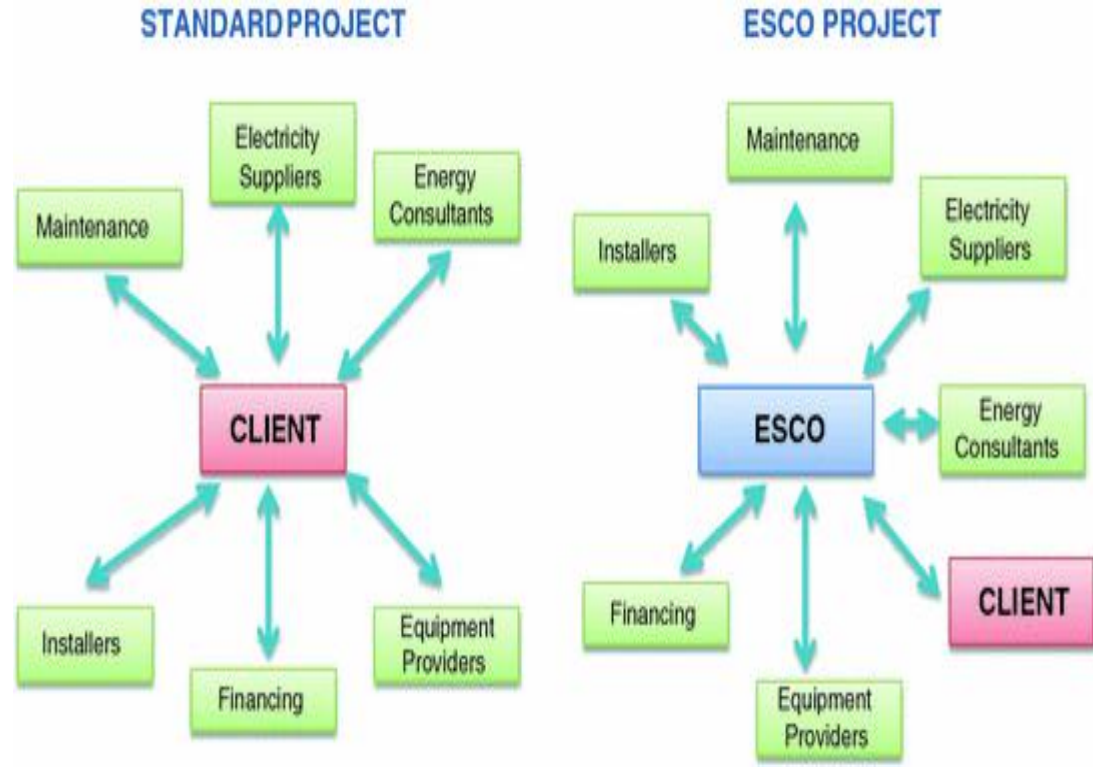
EPS Tipleri

EPS Tipleri

1. Garantili EPS
2. Paylaşımli EPS
3. Yatırımsız EPS

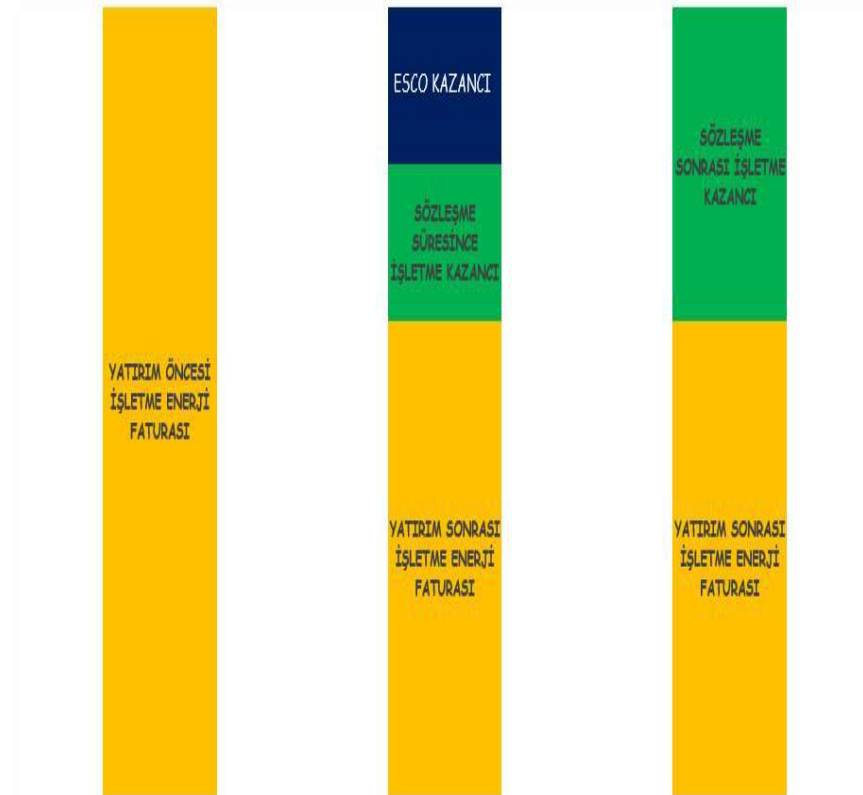
Garantili EPS

- ❑ Tasarruf Sağlandığında; Müşteri tasarruf edilen miktarın tamamını alır ve ESCO'ya ödeme yapar.
- ❑ Tasarruf Sağlanamadığında; ESCO müşteriye ödeme yapar.
- ❑ Tasarruf Miktarı Aşıldığında; Müşteri bütün ekstra tasarrufu alır.

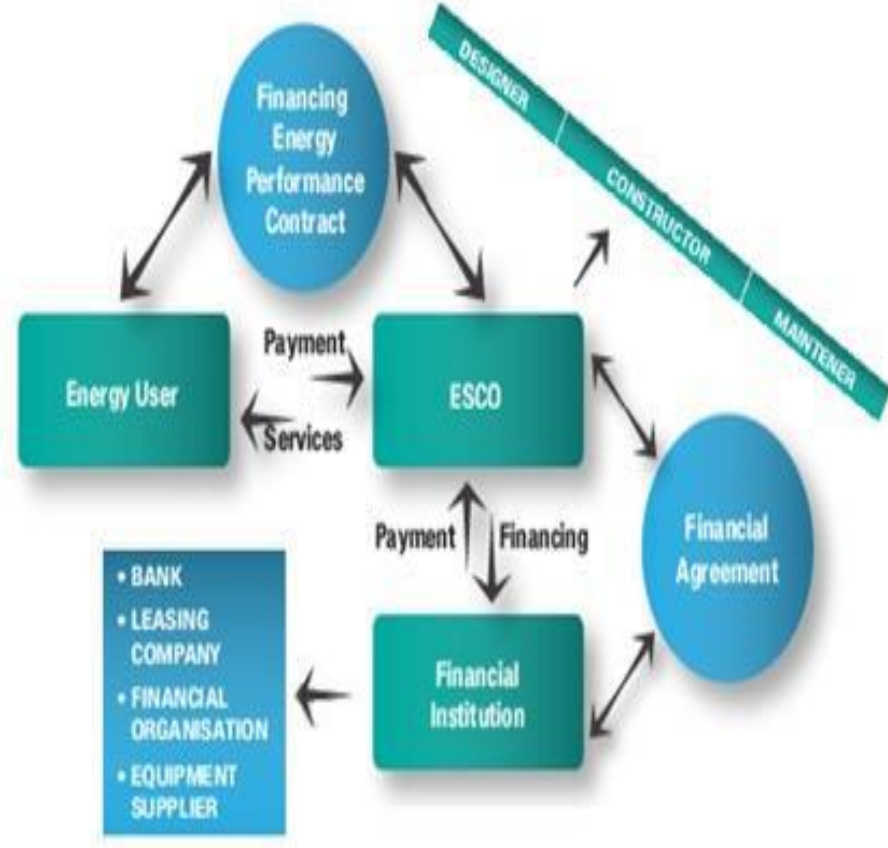
Paylaşımli EPS

- ❑ Tasarruf Sağlandığında; Müşteri ve ESCO tasarruf edilen miktarı paylaşırlar.
- ❑ Tasarruf Sağlanamadığında; ESCO müşteriye ödeme yapar.
- ❑ Tasarruf Miktarı Aşıldığında; Ekstra tasarruf Müşteri ve ESCO arasında paylaşılır.

Yatırımsız EPS

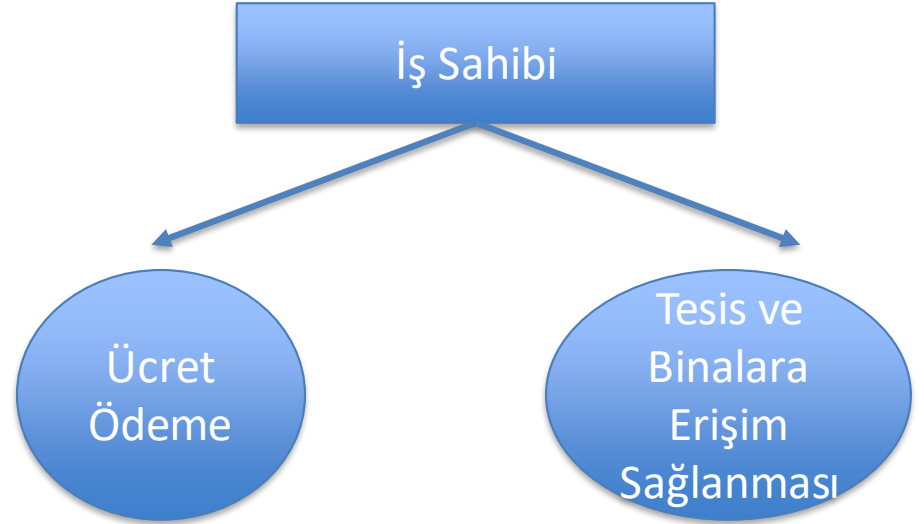
- Tasarruf Sağlandığında; Sözleşme süresi boyunca tasarrufları ESCO alır.
- Tasarruf Sağlanamadığında; Kayıp ESCO'ya aittir.
- Tasarruf Miktarı Aşıldığında; Sözleşme süresi sonuna kadar ESCO, Sözleşme süresi bittikten sonra Müşteriye aittir.

ESCO'nun Borçları

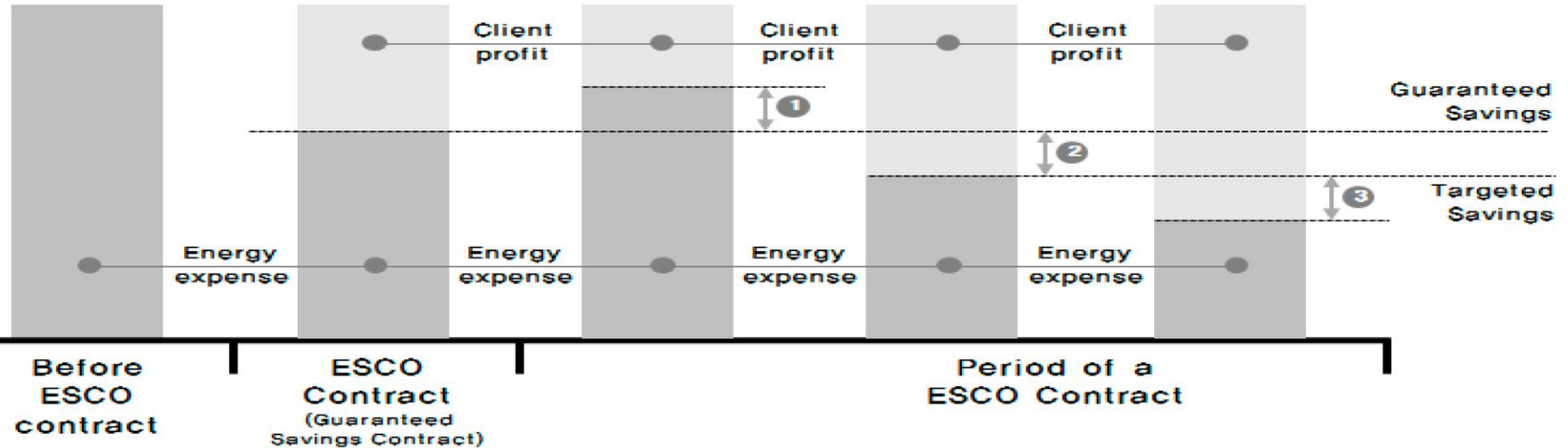

İş Sahibinin Borçları

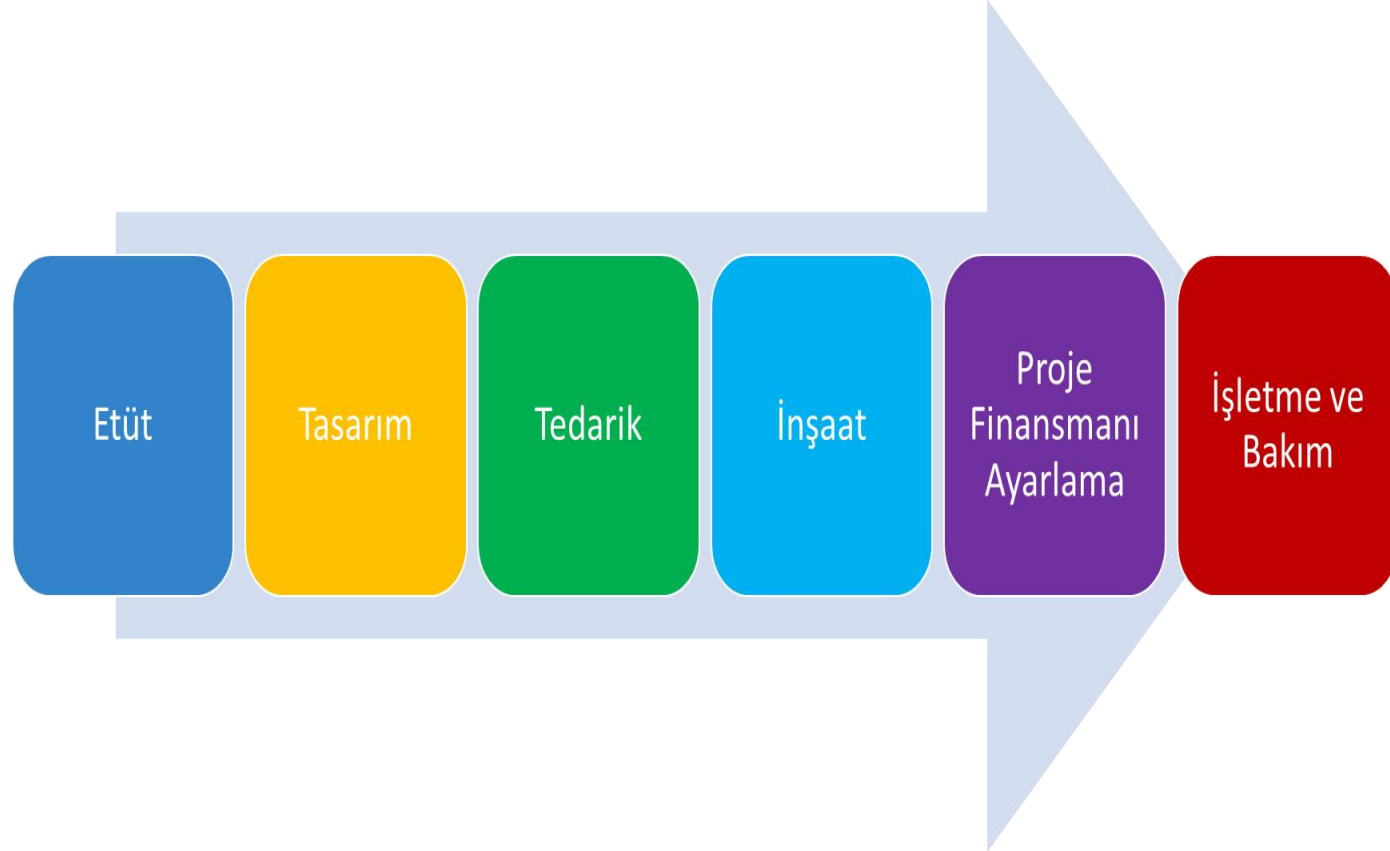
Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi'nin Borçları/Yükümlülükleri

- ❑ Taahhüt edilen enerji performansını sağlama yükümlülüğü
- ❑ Taahhüt edilen enerji performansının sağlanması için gerekli makine, araç ve ekipmanın sağlanması yükümlülüğü
- ❑ İşe zamanında başlama ve bitirme yükümlülüğü
- ❑ Özen ve sadakat yükümlülüğü
- ❑ İş VAP'a uygun olarak teslim yükümlülüğü

EPS Süreci

- Ön Etüd
- Detaylı Etüd
- Uygulama Projesinin Hazırlanması
- VAP'ın Uygulanması
- Ölçme & Doğrulama
- Kabul İşlemleri

EVD'lerin EPS Uygulamalarında Sorumluluğu

□ 5627 sayılı Kanun Madde 1-

Enerji tasarruf miktarı ile ilgili olarak yapılan uygulama anlaşması kapsamında garanti ettiği taahhüdünü, uygulama öncesi ve sonrası yapacağı ölçümlerle endüstriyel işletmenin ve yetkilendirildiği kurumun temsilcileri huzurunda kanıtlayamayan EVD, yetkilendirildiği kurum tarafından internet üzerinden ilan edilir. En fazla üç uygulama anlaşmasındaki taahhüdünü yerine getiremeyen EVD'nin yetki belgesi, bir yıl sonra yenilenebilmek üzere iptal edilir.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının ve EPS Sözleşmeleri

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının EPS Yapabilmeleri

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, enerji tüketimlerini veya enerji giderlerini düşürmek üzere enerji performans sözleşmeleri yapabilir ve on beş yılı aşmayan yıllara yaygın yüklenmeye girişebilirler.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve yasaklama hükümleri hariç, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir.

Enerji performans sözleşmeleri gereğince yapılacak ödemeler, idarelerin sözleşme konusu enerji alım giderlerinin yapıldığı bütçe tertiplerinden gerçekleştirilir.

Yıllık yapılacak ödemelerin toplamı garanti edilen yıllık tasarruf miktarına karşılık gelen tutarı aşamaz.

Sözleşme bedeli, uygulamanın ekonomik ömrü boyunca sağlanacak toplam tasarruf miktarına eşit veya bu miktardan yüksek olamaz.

EPS kapsamında yapılacak işlerde uygulanacak ihale usul ve esasları, taahhüde uyulmaması halinde uygulanacak cezai şartlara, tasarruf hesaplarına esas referans değerlerin belirlenmesine, sözleşmeye esas ekonomik ve teknik analizlere, sözleşme süresince yapılacak izleme ve doğrulama faaliyetlerine, enerji performans sözleşmeleri gereğince yapılacak ödemelere, aşgari sözleşme hükümleri ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.

	Proje Sayısı	Yatırım Bedeli (₺)	Destek Tutarı (₺)	Parasal Tasarruf (₺/Yıl)	Enerji Tasarrufu (TEP/Yıl)
--	--------------	-----------------------	----------------------	-----------------------------	-------------------------------

Destek Verilen

346

189,4
milyon

47,2
milyon

137,1
milyon

75.751

**Uygulaması
Devam Eden**

225

305,7
milyon

91,5
milyon

111,4
milyon

35.916

TOPLAM

571

495,1
milyon

138,7
milyon

248,5
milyon

111.666

Güncelleme Tarihi: 31 Aralık 2021

gösteren ve her türlü mal üretimi yapan endüstriyel işletmeler VAP desteklerinden yararlanmak için başvuruda bulunabilirler.

2020 Yılı Gönüllü Anlaşma Yapılmasına Karar Verilen Endüstriyel İşletmeler

No	Endüstriyel İşletme Adı	Taahhüt Edilen Enerji Yoğunluğu Azaltma Oranı (%)
1	STROTON YAPI KİMYASALLARI VE YALITIM TİC. LTD. ŞTİ.	10,00
2	TAYEKS DIŞ TİCARET VE TEKSTİL SAN. A.Ş. ERGENE ŞUBESİ	10,00
3	ANKARA SERAMİK PORSELEN SAN. VE TİC. A.Ş.	10,00
4	NURTEKS HALI SAN. VE TİC. A.Ş. ÇERKEZKÖY ŞUBESİ	10,00
5	AYTAÇ GIDA YATIRIM SANAYİ TİCARET A.Ş.	10,00
6	ARÇELİK A.Ş. ÇAMAŞIR MAKİNASI İŞLETMESİ	10,00
7	ARÇELİK A.Ş. PIŞIRICI CİHAZLAR İŞLETMESİ	10,00
8	TOYOTETSU OTOMOTİV PARÇALARI SAN. VE TİC. A.Ş.	10,00
9	MAN TÜRKİYE A.Ş.	10,00
10	ARÇELİK A.Ş. ELEKTRONİK İŞLETMESİ ŞUBESİ	10,00
11	ARÇELİK A.Ş. BULAŞIK MAKİNESİ İŞLETMESİ	10,00
12	ARÇELİK A.Ş. KURUTUCU İŞLETMESİ ŞUBESİ	10,00

Enerji Verimliliği Önlemleri

Belediyeler

Üniversiteler

Okullar

Hastaneler

Konutlar

Endüstriyel
Tesisler

Binalarda Isı Ölçer ve Isı Sayacı Zorunluluęu

Isı Ölçer ve Isı Sayacı Zorunluluęu

Madde 7- Merkezî ısıtma sistemine sahip binalarda, merkezî veya lokal ısı veya sıcaklık kontrol cihazları ile ısıtma maliyetlerinin ısı kullanım miktarına bağlı olarak paylaşımını sağlayan sistemler kullanılır. Buna aykırı olarak hazırlanan projeler ilgili mercilerce onaylanmaz.”

Enerji Kimlik Belgesi

Enerji kimlik belgesi: Asgarî olarak binanın enerji ihtiyacı ve enerji tüketim sınıflandırması, yalıtım özellikleri ve ısıtma ve/veya soğutma sistemlerinin verimi ile ilgili bilgileri içeren belgeyi,

Mevcut binalar 5627 sayılı “Enerji Verimliliği Kanunu’nun” Geçici 6ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince 02.05.2017 tarihine kadar, yeni binalar için yönetmeliğin Geçici 4üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince 01.01.2011 tarihinden itibaren Enerji Kimlik Belgesi almak zorundadır.

Mevcut binalar için Enerji Kimlik Belgesi düzenleme yetkisi ise “ yetkilendirilmesi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’na bağlı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüęü tarafından yapılan Enerji Verimliliği Danışmanlık şirketlerinin sorumluluğundadır

Lisanssız Tesis Kurulumuna Dayalı EPS'ler

Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği İkili Anlaşma Yasağı

Madde 24/7 - Lisanssız üreticiler bu Yönetmelik kapsamındaki üretimleri için ikili anlaşma ve/veya organize toptan elektrik piyasalarında satış yapamazlar.

Madde 34/3 - Bu Yönetmelik kapsamındaki üretim tesislerinde üretilen elektrik enerjisi, bu Yönetmelikte belirtilen istisnalar dışında ticarete konu edilemez.

- Tesis kurulumu
- İşletme ve bakım
- Garantiler
- Finansal hükümler

Lisanssız Tesis Kurulumuna Dayalı EPS'ler

Temel Risklerin Sözleşmede Paylaşılması

Kapasite tahsisi, Çağrı Mektubu, Bağlantı Anlaşması süreçlerinde EsCo'nun desteği. Bu konular EsCo'nun uzmanlık alanına girdiğinden, süreçlerin tamamen EsCo tarafından yürütülmesi gerekir.

Başvuru

Evrak
Üzerinden
İnceleme

Teknik
Değerlendirme

Proje Onayı

Çağrı Mektubu

Lisanssız Tesis Kurulumuna Dayalı EPS'ler

Temel Risklerin Sözleşmede Paylaşılması

Tesisin tasarımının yapılması. EsCo'nun tüm tasarım yükümlülüğünü üstlenmesi gerekir.

Performans Garantisi. EsCo'nun tesisin performansına ilişkin bir garanti vermesi gerekir. Böylelikle, en azından ilk yıllarda tesisin ne kadar tasarruf sağlayacağı tahmin edilebilir, finansal planlamalar buna uygun yapılabilir.

Tesisteki ayıplar/tasarım hataları. Bu tür aykırılıkların tüm sorumluluğu EsCo'da olmalıdır. Sözleşmede, bu tip durumların ortaya çıkması halinde müşterinin haklarının nasıl korunacağı düzenlenmelidir.

Lisanssız Tesis Kurulumuna Dayalı EPS'ler

Temel Risklerin Sözleşmede Paylaşılması

Erken çıkma hakkı. Müşteriye, tesis bedelini belirli bir indirgeme formülü ile önceden ödeyip erken çıkma hakkı verilmelidir.

Mevzuatın değişmesi. Mevzuatın değişmesi durumunda müşterinin tesisten elde edeceği fayda azalabilir veya tamamen ortadan kaldırılabilir. Bu durumda taraflar arasındaki risk paylaşımı sözleşmede düzenlenmelidir. Örneğin; mahsuplaşma mekanizmasının ortadan kaldırılması durumunda müşteriye fesih hakkı verilmelidir.

Mücbir Sebepler. Hasardan sorumluluk – kredinin geri ödenmesi.

Sözleşmesel tarifenin belirlenmesi. Sözleşmedeki tarife PTF'ye ilişkin öngörülere göre belirlenmelidir. Sabit fiyat x PTF'ye endeksli fiyat. Alternatif: alt ve üst sınırlar

Ölçümler. Tesisin üretiminin ölçülmesi ve faturalandırılması usulü sözleşmede düzenlenmelidir.

Tüketim Tesisinin Satılması. Müşterinin tüketim tesisini satması/devretmesi durumunda EsCo ile ilişkinin nasıl bitirileceği düzenlenmelidir.

TEŞEKKÜRLER

İLETİŞİM

İstanbul Ofis

Ferko Signature, Büyükdere Caddesi, No. 175, K: 3,
34394 Esentepe - Şişli, İstanbul
Telefon: (212) 291 73 83
Fax: (212) 291 73 82
Email: istanbul@erdem-erdem.av.tr

İzmir Ofis

Kültür Mahallesi 1476 Sokak No. 2
Aksoy Plaza K: 10 D: 27 Alsancak – İzmir
Telefon: (232) 464 66 76
Fax: (232) 466 01 21
Email: izmir@erdem-erdem.com